

Honing bij wondbehandeling?

De laatste tijd ben ik enkele malen het bericht tegengekomen, dat honing een goed middel zou zijn bij de behandeling van wonden (zie bijvoorbeeld BIJEN 13(10):261 en BIJEN 13(11): 308-309 (2004)). In alle gevallen wordt daarbij vermeld dat honing een natuurproduct is. De term 'natuurproduct' wekt de indruk dat het om een veilig en werkzaam product gaat. Ik denk dat dit niet het geval is.

Botulinum sporen

Honing is inderdaad een natuurproduct. Maar dat betekent onder meer, dat er allerlei elementen uit de natuur in kunnen zitten, bijvoorbeeld ook sporen van de botulinum-bacterie. Deze bacterie komt overal voor, en kan sporen vormen, die zeer resistent zijn en jarenlang kunnen blijven leven. Bij ontkieming van de sporen wordt het botulinum-toxine gevormd, dat bij opname verlammingen kan veroorzaken, die in ernstige gevallen (aantasting van ademhalingspijpen en het hart) bij mens en dier tot sterfte kunnen leiden.

Botulisme is vooral bekend als voedselvergiftiging. Botulinum-sporen kunnen zelfs koken overleven, en als door verhitting van voedingsmiddelen concurrerende bacteriesoorten zijn uitgeschakeld en een zuurstofarm milieu is ontstaan, kunnen botulinum-sporen uitgroeien en toxine vormen. In het verleden heeft in Nederland vooral het (onzorgvuldig) wekken van vlees en groenten een aantal ziektegevallen veroorzaakt.

De enorme hoeveelheid bacteriën in ons maagdarmsstelsel zorgt ervoor, dat met het voedsel opgenomen botulinum-sporen daar niet uit kunnen groeien. Het gevaar komt alleen maar van reeds in het voedsel gevormd toxine. Echter, bij heel jonge kinderen is de maagdarmflora nog niet goed ontwikkeld, en daar kunnen opgenomen sporen wel degelijk tot zogenaamde 'infant botulism' aanleiding geven. In de wetenschappelijke literatuur wordt erop gewezen, dat het geven van honing aan kinderen jonger dan een jaar onverstandig is, juist vanwege het risico op 'infant botulism'.

Wanneer dus honing op wonden wordt aangebracht, bestaat de kans dat daarmee botulinum-sporen in de wond komen. Nu neem ik onmiddellijk aan, dat honing door zijn grote gehalte aan suikers wondvocht opneemt en bacteriën verhindert uit te groeien, maar ik ben er niet zeker van dat dat in alle hoeken en gaatjes van een wond gebeurt. Ook wordt door het aanbrengen van honing de wond afgesloten, wat het vereiste

zuurstofarme milieu tot stand brengt. De kans bestaat wel degelijk, dat botulinum-sporen in een wond tot ontkieming komen en toxine gaan vormen. Wondbotulisme is in de medische wereld een bekend verschijnsel, alleen het verband met honing heb ik nog niet vermeld gezien.

Honing is naar mijn idee alleen veilig, als de daarin aanwezige sporen worden gedood of worden verwijderd. De technieken die daarvoor nodig zijn kunnen echter alleen op industriële basis worden toegepast. Dit betekent dat honing van de 'gewone' imker als zodanig nooit bij de wondbehandeling mag worden gebruikt.

J. Oosterom, Parly

Peter Iselburg is een Duitser, maar hij is waarschijnlijk in Utrecht een leerling geweest van de Nederlandse tekenaar en kopergraveur Chrispijn van de Passe. Het grootste gedeelte van zijn leven bracht hij door in Neuremberg, waar hij in 1617 zijn *Emblemata Politica* publiceerde. De kopergravures zijn van hem, maar de teksten van een zekere Georg Remus. We hebben weer te maken met een vergelijking van een bijenvolk met een staat of samenleving. De bovenstaande spreuk zegt het al: *Dulcis Concordiae fructus* (De zoete vrucht van Eensgezindheid)

Het aantal bijen mag ontelbaar zijn, toch passen zij goed in de korf en maken ijverig zoete honing. Hoewel ook de republiek talloze burgers kent, vertrouwt erop, dat allen door kostbare vrede en werklust gelukkig zijn.

Toon Brekelmans